

Hessen schaft collegegeld weer af

Hoger Onderwijs in Duitsland steeds onoverzichtelijker

Achtergrond - 5 juni 2008

(5 juni 2008) Hessen schaft het collegegeld af. Een meerderheid in het deelstaatparlement besloot dat de invoering ervan moet worden teruggedraaid. In Duitsland zijn de deelstaten verantwoordelijk voor Hoger Onderwijs. Dat wordt er zo niet overzichtelijker op.

Hessen is de eerste Duitse deelstaat die de invoering van het collegegeld weer afschaft. Sinds in 2005 het heffen ervan door de hoogste Duitse rechtbank na veel protest is goedgekeurd, zijn steeds meer deelstaten overstag gegaan. Dit levert de merkwaardige situatie op dat in sommige deelstaten studeren gratis is, en in andere ervoor moet worden betaald. Ook de bedragen variëren per deelstaat. Gemiddeld gaat het om 500 euro per semester.

In Hessen was de invoering van het collegegeld inzet van de verkiezingsstrijd tussen CDU-minister-president Roland Koch en zijn SPD-rivale Andrea Ypsilanti. Deze laatste beloofde dat ze de invoering van het collegegeld, in de herfst van 2007, zou terugdraaien als ze werd gekozen. Hoewel de verkiezingen, die eind januari plaatsvonden, nog steeds geen nieuwe regering hebben opgeleverd, is de verhouding in het parlement wel veranderd. CDU en FDP - voorstanders van collegegeld - hebben geen meerderheid meer en dus konden SPD, Grünen en Die Linke dinsdag voor de afschaffing stemmen. Vanaf het komende wintersemester kunnen studenten weer gratis naar de universiteit.

Recht op gratis onderwijs

De invoering van de *Studiengebühren* was in Hessen bijzonder omstreden, omdat het recht op gratis onderwijs in deze deelstaat wettelijk is vastgelegd. Dat is overigens mede door toedoen van de vader van de nog steeds zittende minister-president Roland Koch gebeurd. Toen deze laatste vorig jaar collegegeld invoerde, noemde hij het dan ook 'studiebijdrage'. Op die manier omzeilde hij de strenge wettelijke maatregelen van zijn eigen deelstaat.

Net als elders in Duitsland leverde de invoering van deze 'studiebijdrage' veel protest op. Maar net als elders in Duitsland kon het protest het collegegeld niet voorkomen. Gratis onderwijs gold in Duitsland decennialang als een recht. In 2002 verbood de regering-Schröder (SDP en Grünen) het heffen van collegegeld zelfs. De door de CDU-geregeerde deelstaten kwamen hiertegen in het geweer - en met

succes. De rechtbank gaf hen in 2005 gelijk.

Sinds 2006 heffen de CDU-deelstaten Beieren, Baden-Württemberg, Hamburg, Hessen, Nedersaksen, Noordrijn-Westfalen en Saarland collegegeld. In de Oost-Duitse deelstaten Berlijn, Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Saksen, Saksen-Anhalt en Thüringen en in de West-Duitse door de SPD geregeerde deelstaten Bremen, Rijnland-Palts en Sleeswijk-Holstein is onderwijs nog steeds gratis. Dat wil zeggen: daar betalen de studenten een *Semesterbeitrag*, die in sommige deelstaten drastisch is verhoogd.

Meer eerstejaars

De universiteiten mogen overigens zelf weten wat ze met het geld doen, al is ook dat per deelstaat weer anders geregeld. Sommige deelstaten hebben wettelijk vastgelegd dat het geld moet worden ingezet om de onderwijskwaliteit te verbeteren. Veel universiteiten hebben commissies ingesteld die bepalen waarvoor het geld wordt gebruikt. In de meeste commissies zitten ook studenten.

Overigens heeft de invoering van het collegegeld er niet toe geleid dat studenten massaal afhaken, waarvoor in eerste instantie gevreesd werd. Vergeleken met 2006 hebben zich vorig jaar 4 procent meer eerstejaars ingeschreven, aldus het Duitse Centraal Bureau voor de Statistiek. Het totale aantal studenten is wel gedaald, met zo'n 2 procent, maar dat komt vermoedelijk omdat de eeuwige studenten het voor gezien houden nu ze moeten betalen.

Wel hadden deelstaten waar geen collegegeld wordt geheven, in 2007 veel meer nieuwe inschrijvingen, soms wel 14 procent. De deelstaten waar wel moet worden betaald, laten kleinere stijgingen zien dan voorgaande jaren, of zelfs dalingen. Het gaat hierbij vooral om verschuivingen in de grensregio's, aldus de Hochschulrektorenkonferenz (HRK), de organisatie van Duitse samenwerkende universiteiten. Als je maar een paar kilometer hoeft te verhuizen naar een andere deelstaat waar je geen collegegeld hoeft te betalen, is dat natuurlijk aantrekkelijk.

Bereid te betalen

Desalniettemin lijkt het erop dat studenten bereid zijn te betalen als een universiteit goed staat aangeschreven. Het protest is goeddeels weggeëbd. Maar het collegegeld is nog te kort geleden ingevoerd om definitieve uitspraken over de gevolgen ervan te kunnen doen.

Want ook andere factoren spelen een rol. Veel universiteiten houden toelatingsexamens of staan voor bepaalde vakken zo goed aangeschreven dat studenten toch wel komen. Ook zijn bepaalde steden, zoals Berlijn, van oudsher

populair. Sommige universiteiten voeren bovendien gericht actie studenten te trekken, zoals het gratis aanbieden van onderwijs aan studenten met een hoog IQ. En sinds 2005 kent Duitsland ook elite-universiteiten, die extra overheidsgeld krijgen om internationaal te kunnen concurreren met bijvoorbeeld Harvard.

Dat een deelstaat waar studenten voor onderwijs moeten betalen nu besluit studeren weer gratis te maken, is een onvoorziene gebeurtenis. De HRK gaat er vanuit dat op de lange termijn alle deelstaten collegegeld gaan invoeren. De universiteiten hebben het geld hard nodig.

Hessen wil de inkomsten die de universiteiten nu moeten missen, zo'n honderd miljoen euro per jaar, uit de deelstaatbegroting betalen.

Marja Verburg is redacteur van het Duitslandweb

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/991/hessen-schaft-collegegeld-weer-af>